00181297

C2d I/17

នៅចំពោះមុខអង្គបុរេជំនុំជម្រះ
នៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

សំណុំរឿងលេខ:	០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/ក.ស.ច.ស (អ.ប.ជ ០២)
បញ្ជូនទៅ:	អង្គបុរេជំនុំជម្រះ
កាលបរិច្ឆេទនៃការបញ្ជូនៈ	២៥ មេសា ២០០៨
ភាគីបញ្ជូនៈ	សហមេធាវីដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី
ភាសាដើមៈ	ខ្មែរ និងអង់គ្លេស
ប្រភេទឯកសារៈ	សាធារណៈ

ឯកសារដើម
ORIGINAL DOCUMENT/DOCUMENT ORIGINAL
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ ទទួល (Date of receipt/Date de reception): 25 / 04 / 2008
ម៉ោង (Time/Heure): 10:40
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង/Case File Officer/L'agent chargé du dossier: SANN RADA

ការឆ្លើយតបរបស់សហមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ទៅនឹងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់ អ្នកស្រី អៀង ធីរិទ្ធ ប្រឆាំងនឹងដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន

<u>**បញ្ជូនដោយ :**</u>

សហមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

លោក ហុង គីមសួន

លោក ឡោ ជុនធី

លោក នី ចាន់ឌី

លោកស្រី Silke Studzinsky

<u>**ចែកចាយជូន :**</u>

អង្គបុរេជំនុំជម្រះ

លោក ប្រាក់ គីមសាន

លោក Rowan DOWNING

លោក ន៍យ ថុល

លោកស្រី Katinka LAHUIS

លោក ហួត វុទ្ធី

មេធាវីការពារអ្នកស្រី អៀង ធីរិទ្ធ

លោក ផាត់ ពៅស៊ាង

កញ្ញា Dianna ELLIS

សហព្រះរាជអាជ្ញា

លោកស្រី ជា លាង

លោក Robert PETIT

ឯកសារបានថតចម្លងត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់ដើម
CERTIFIED COPY/COPIE CERTIFIÉE CONFORME
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ នៃការបញ្ជាក់ (Certified Date/Date de certification): 25 / 04 / 2008
មន្ត្រីទទួលបន្ទុកសំណុំរឿង/Case File Officer/L'agent chargé du dossier: CHEA Kosal

I- សាវតានីតិវិធី

១. នៅថ្ងៃទី ១៤ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៧ ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត (ហៅថា ក.ស.ច.ស) បានចេញដីកាឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន (ហៅថា ដីកា) ប្រឆាំងនឹងអ្នកស្រី អៀង ធីរិទ្ធ សំរាប់រយៈពេលមិនឱ្យលើសពីមួយឆ្នាំ ។

២. នៅថ្ងៃទី ២ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០០៨ ជនត្រូវចោទបានប្ដឹងឧទ្ធរណ៍ (ហៅថា បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍) ប្រឆាំងនឹងដីកានេះ ដែលត្រូវជំនួសដោយការបកស្រាយពីថ្ងៃទី ៨ ខែ មករា ឆ្នាំ ២០០៨ ហើយបានស្នើសុំឱ្យមានការដោះលែងបណ្ដោះអាសន្នតាមលក្ខខណ្ឌទាំងឡាយណាដែលចាត់ទុកថាជាការត្រឹមត្រូវ ។

៣. អង្គបុរេជំនុំជម្រះ (ហៅថា អ.ប.ជ) បានសំរេចពីថ្ងៃទី ២០ ខែ មីនា ឆ្នាំ ២០០៨ ស្ដីពីការចូលរួមរបស់ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅក្នុងសវនាការបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍នៃការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន ហើយបានបង្គាប់ឱ្យមេធាវីដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីនៅថ្ងៃទី ២៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៨ រៀបចំចម្លើយតបមួយនៅក្នុងរយៈពេល ១៥ថ្ងៃ។ អ.ប.ជ បានជូនដំណឹងអំពីសេចក្ដីបង្គាប់ដល់សហមេធាវីដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីរហូតដល់ថ្ងៃទី ៣ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០០៨។ ដោយសារតែមានការជូនដំណឹងយឺត សហមេធាវីដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីបានស្នើសុំពន្យាពេលកំណត់ការដាក់សារណាកាលពីថ្ងៃទី ៧ ខែ មេសា ២០០៨ ។ សំណើនេះត្រូវបានអនុញ្ញាតពន្យាពេលដាក់សារណារហូតដល់ថ្ងៃទី ២៥ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០០៨[១] ។
សហមេធាវីដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី សូមជូនភ្ជាប់មកនូវសារណាតបរួមមួយចំពោះបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍នេះ ។

II. សង្ខេបនៃរឿងក្ដី

៤. ឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវបានគេអនុវត្តយ៉ាងត្រឹមត្រូវ ហើយបង្ហាញថាមានមូលដ្ឋានសមហេតុផលនិងអាចទទួលយកបាន ។ បណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍របស់សហមេធាវីការពារមិនបានបង្ហាញឱ្យឃើញថា មានកំហុសឆ្គងនៅក្នុងដីកាឃុំខ្លួននោះទេ ។
អនុលោមតាមវិធាន៦៣ (៣) ចំនុច (ក) មានមូលហេតុដែលត្រូវបានគេរកឃើញ និងជឿជាក់យ៉ាងច្បាស់ថាជននោះធ្លាប់បានប្រព្រឹត្តបទល្មើសមួយ ឬ ច្រើន ដូចមានចែងលំអិតនៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ។ លើសពីនេះទៅទៀត ដីកាឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន គឺជាវិធានការដ៏ចាំបាច់ដើម្បី

---

[១] សេចក្ដីសម្រេចរបស់ អ.ប.ជ ចុះថ្ងៃទី ៩ ខែ មេសា ឆ្នាំ ២០០៨ ឯកសារតុលាការ (C20/I/16)

00181299

C20/I/17

រារាំងកុំឱ្យជនត្រូវចោទគាបសង្កត់ទៅលើសាក្សី ឬ ជនរងគ្រោះ រក្សាសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ការពារសុវត្ថិភាពខ្លួនគាត់និងធានាវត្តមានរបស់ជនត្រូវចោទនៅក្នុងការជំនុំជម្រះនាពេលខាងមុខ ។ ដីកានេះស្របទៅនឹងលក្ខខណ្ឌនៃវិធាន ៦៣ (៣) ចំនុច (ខ)ពីលេខ ១-៥។

III. អង្គហេតុពាក់ព័ន្ធ

៥. នៅក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ជនត្រូវចោទបានលើកទឡ្ហីករណ៍ថា :

(១) ដីកានេះមិនបានផ្អែកទៅលើមូលដ្ឋានសមហេតុសមផល នាំឱ្យជឿថាជនត្រូវចោទអាចប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋធ្ងន់ធ្ងរ ដូចមានចែងក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ។ ផ្ទុយទៅវិញ ជនត្រូវចោទបានបដិសេធមិនទទួលខុសត្រូវហើយអង្គហេតុដែលយោងក្នុងដីកានេះគឺ " មិនពិត១០០ភាគរយ" និងបានអះអាងថាការបំពេញការងាររបស់ជនត្រូវចោទកន្លងមកគឺដើម្បីផលប្រយោជន៍របស់ប្រជាជនតែប៉ុណ្ណោះ[២] ។

(២) គ្មានមូលដ្ឋានណាដែលបង្ហាញថា ជនត្រូវចោទមានបំណងរត់គេចខ្លួននោះទេ ហើយគាត់ក៏បានបង្ហាញថានៅពេលដែលគាត់ដឹងពីការបង្កើត អ.វ.ត.ក ហើយដឹងថារូបគាត់នឹងត្រូវចាប់ខ្លួននៅពេលខាងមុខក៏ដោយ ក៏ជនត្រូវចោទមិនបានរត់គេចខ្លួននោះដែរ ហើយប្រសិនបើទៅបរទេសជនត្រូវចោទក៏តែងតែត្រឡប់មកវិញ[៣] ។

(៣) ការដោះលែងឱ្យនៅក្រៅឃុំបណ្តោះអាសន្ន មិនប៉ះពាល់ដល់សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈទេ ចំណែកឯ សុវត្ថិភាពផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ជនត្រូវចោទក៏មិនស្ថិតនៅក្នុងគ្រោះថ្នាក់ដែរ ទោះបីជនត្រូវចោទរស់នៅដោយការដឹងជាចំហដោយសាធារណៈជនក៏ដោយ[៤] ។

(៤) ដីការបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត មិនបានបង្ហាញភស្តុតាងណាមួយដែលថាជនត្រូវចោទអាចគាបសង្កត់ដល់សាក្សី និងជនរងគ្រោះ ហើយជនត្រូវចោទក៏គ្មានបំណងធ្វើបែបនេះដែរ[៥] ។

(៥) ស្ថានភាពសុខភាពរបស់ជនត្រូវចោទ គឺទន់ខ្សោយ[៦] ។

---

[២] សូមមើលកថាខ័ណ្ឌ ១១ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

[៣] សូមមើលកថាខ័ណ្ឌ ១៧ និង ៤០ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

[៤] សូមមើលវាក្យខ័ណ្ឌពីលេខ៤៣ ដល់ ៤៧ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

[៥] សូមមើលវាក្យខ័ណ្ឌពីលេខ៤៨ ដល់ ៥៤ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

00181300

IV. វិសាលភាពនៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ និងតួនាទីរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ

៦. នៅក្នុងសាលាក្តីព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិអតីតយូហ្គោស្លាវី គេទទួលស្គាល់ថាសភាជំនុំជម្រះអនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិក្នុងស្ថានភាពផ្សេងៗជាច្រើនដូចជា ជំនុំជម្រះផ្តន្ទាទោស សំរេចឱ្យនៅក្រៅឃុំ ការអនុញ្ញាតទទួលយកប្រភេទភស្តុតាងមួយចំនួន ការវាយតម្លៃភស្តុតាង និង (ញឹកញាប់ជាងនេះ) សម្រេចលើចំណុចនានាស្តីពីការអនុវត្ត ឬនីតិវិធី[៧] ។

៧. ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតនៃ អ.វ.ត.ក មានមុខនាទីចេញដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ឬការដោះលែងក្រៅឃុំបណ្តោះអាសន្ន ដូចគ្នាទៅនឹងសភាជំនុំជម្រះនៅសាលាក្តីព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិអតីតយូហ្គោស្លាវី ហើយប្រើអំណាចឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួនដូចគ្នាអញ្ចឹងដែរ ។ អង្គបុរេជំនុំជម្រះមានសមត្ថកិច្ចចំពោះបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ហើយបើប្រៀបធៀបទៅវាដូចគ្នាទៅនឹងសភាសាលាឧទ្ធរណ៍នៃតុលាការអន្តរជាតិនានា[៨] ។

៨. នៅពេលមានបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ទាក់ទងទៅនឹងសេចក្តីសម្រេចតាមឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់សភាជំនុំជម្រះ បញ្ហាក្នុងបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នោះ គឺថាតើសេចក្តីសំរេចនោះត្រឹមត្រូវ ឬអត់ ។ មានន័យថាសភាជាន់ខ្ពស់ឯកភាពនឹងសេចក្តីសម្រេចនេះ ប៉ុន្តែជាងនេះទៅទៀតសភាជំនុំជម្រះបានអនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួនត្រឹមត្រូវក្នុងការសម្រេចចិត្តនេះ ។ ប្រសិនបើសភាជំនុំជម្រះបានអនុវត្តន៏ឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួនបានត្រឹមត្រូវ នោះសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន វាមិនប៉ះពាល់ដល់បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នោះទេ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយសភាជាន់ខ្ពស់អាចអនុវត្តន៏ឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួនផ្សេងពីនេះក៏បាន ។ បញ្ហានេះវាសំខាន់ណាស់ចំពោះការសម្រេចចិត្តណាមួយតាមឆន្ទានុសិទ្ធិ ។ តែបើកន្លែងណាមានកំហុសក្នុងការអនុវត្តអំណាចឆន្ទានុសិទ្ធិ

---

[៦] សូមមើលវាក្យខណ្ឌ១៧ (ចំនុច៤) និងរបាយការណ៍ពេទ្យក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ ក នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

[៧] ព្រះរាជអាជ្ញាលោក v. Milosevic, មូលហេតុចំពោះសេចក្តីសម្រេចស្តីពី ការកាត់សេចក្តីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលសម្រេចនៃពេលប្តឹង ពីការបដិសេធចំពោះដីការួមគ្នា រឿងក្តីលេខ IT-99-37-AR73 និង IT-01-50-AR73 និង IT-01-51-AR73 ចុះថ្ងៃទី១៨ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០២ (ហៅថា ការបដិសេធចំពោះដីការួមគ្នា) សូមមើលវាក្យខ័ណ្ឌ៣

[៨] ប្រាកដច្បាស់មែនទែនទាក់ទងទៅនឹងចំនុចដែរបានរៀបរាប់ខាងលើៈ ព្រះរាជអាជ្ញាលោក v. Milosevic Fofana រឿងក្តីលេខ SCSL-04-14-AR65 បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចដែលបដិសេធការសុំនៅក្រៅឃុំបណ្តោះអាសន្ន ចុះថ្ងៃទី១ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៥ វាក្យខ័ណ្ឌ២០ ដែលសភាជំនុំជម្រះកត់សំគាល់អំពី "មុខងាររបស់ចៅក្រម ឬសភាជំនុំ ជម្រះ" ក្នុងការផ្តល់ឱ្យនៅក្រៅឃុំបណ្តោះអាសន្ន (សូមមើលការបញ្ជាក់បន្ថែម)

គេត្រូវតែបង្ហាញឱ្យឃើញថា សភាជាន់ខ្ពស់អាចអនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួនជំនួសឱ្យឆន្ទានុសិទ្ធិដែលអនុវត្តនៅសភាជំនុំជម្រះ[៩] ។

៩. សេចក្តីសម្រេចរបស់ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតចំពោះដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន គឺជាសេចក្តីសម្រេចឆន្ទានុសិទ្ធិ ហើយអង្គបុរេជំនុំជម្រះគ្រាន់តែសម្រេចថាតើចៅក្រមស៊ើបអង្កេត " បានអនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិតាមទស្សនៈរបស់ខ្លួនត្រឹមត្រូវ ឬអត់ "[១០] ។

នៅតុលាការពិសេសសំរាប់សេរ៉ាលេអូន (SCSL) តុលាការជាន់ខ្ពស់បានលើកឡើងថា " ចៅក្រម ឬសភាជំនុំជម្រះ" អនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួនក្នុងការផ្តល់ ឬបដិសេធការឱ្យនៅក្រៅឃុំបណ្តោះអាសន្ន។ សភាជាន់ខ្ពស់នឹងមិនប្រើឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួន ជំនួសឱ្យការអនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិដ៏ត្រឹមត្រូវរបស់ចៅក្រម ឬសភាជំនុំជម្រះនោះទេ[១១] ។

ភាគីទាំងឡាយដែលប្រឈមមុខនឹងដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន ឬសេចក្តីសម្រេចដោះលែងឱ្យនៅក្រៅឃុំបណ្តោះអាសន្នត្រូវទទួលបន្ទុកក្នុងការបង្ហាញថាចៅក្រមបានប្រព្រឹត្តនូវ "កំហុសដោយបំពាន"[១២] ។

១០. សភាជាន់ខ្ពស់នឹងច្រានចោលនូវសេចក្តីសំរេចស្តីពី ការដោះលែងឱ្យនៅក្រៅឃុំបណ្តោះអាសន្នរបស់សភាជំនុំជម្រះ បានតែនៅពេលណាដែលគេយល់ឃើញថា (១)ផ្អែកលើការបកស្រាយមិនត្រឹមត្រូវ

---

[៩] ព្រះរាជអាជ្ញា v. Milosevic, ការបដិសេធចំពោះដីការួមគ្នា វាក្យខ័ណ្ឌ៣

[១០] ព្រះរាជអាជ្ញា v. Stanisic រឿងក្តីលេខ.IT-04-79-AR65.I សេចក្តីសម្រេចស្តីពី ការកាត់ទោសបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលសម្រេចនៅពេលប្តឹង អំពីការដោះលែងបណ្តោះអាសន្នរបស់ Mico Stanisic ចុះថ្ងៃទី១៧ ខែតុលា ឆ្នាំ២០០៥ វាក្យខ័ណ្ឌ ៦

ព្រះរាជអាជ្ញា v. Boskoski និង Tarculovski រឿងក្តីលេខ IT-04-82-AR65.2 សេចក្តីសម្រេចស្តីពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍អំពីការដោះលែងបណ្តោះអាសន្នម្រេចនៅពេលប្តឹងរបស់ Ljube Boskoski ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០៥ វាក្យខ័ណ្ឌ៥

[១១] ព្រះរាជអាជ្ញា v. Moinina Fofana រឿងក្តីលេខ SCSL-០៤-១៤-AR65 បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចដែលបដិសេធការនៅក្រៅឃុំបណ្តោះអាសន្ន

[១២] ដូចចំនុចខាងលើ

នៃច្បាប់ដែលនៅជាធរមាន (២) ផ្អែកលើសេចក្តីសន្និដ្ឋាននៃអង្គហេតុមិនត្រឹមត្រូវ ឬ (៣) មិនយុត្តិធម៌ ឬមិនសមហេតុផលរហូតដល់បង្កឱ្យមានការរំលោភបំពាននៃឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់សភាជំនុំជម្រះ[១៣] ។

១១. ដើម្បីច្រានចោលសេចក្តីសម្រេចរបស់សភាជំនុំជម្រះបាន សភាជាន់ខ្ពស់ត្រូវបង្ហាញថាសភាជំនុំជម្រះ (១) ប្រើប្រាស់ខុសខ្លួនឯងចំពោះគោលការណ៍ដែលត្រូវបានអនុវត្ត (២) ប្រើប្រាស់ខុសខ្លួនឯងចំពោះច្បាប់ដែលពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការអនុវត្តឆន្ទានុសិទ្ធិ (៣) បានដាក់ទម្ងន់ក្នុងការពិចារណាដែលគ្មានពាក់ព័ន្ធ ឬទាក់ទង (៤) មិនបានផ្តល់ទម្ងន់ ឬមានទម្ងន់គ្រប់គ្រាន់ចំពោះការពិចារណាពាក់ព័ន្ធ (៥)បានប្រព្រឹត្តកំហុសចំពោះអង្គហេតុដែលសភាជាន់ខ្ពស់បានប្រើប្រាស់ឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួន ឬ (៦)បានចេញសេចក្តីសម្រេច"មិនសមហេតុផល ឬយុត្តិធម៌ពេករហូតដល់សភាជាន់ខ្ពស់អាចទាញសេចក្តីសន្និដ្ឋានថាសភាជំនុំជម្រះប្រាកដជាមិនបានប្រើប្រាស់ឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួនបានត្រឹមត្រូវ"[១៤] ។

សភាជាន់ខ្ពស់នៅ (SCSL) បានកត់សំគាល់ថា សភាជាន់ខ្ពស់អាចបដិសេធសេចក្តីសម្រេចបានលុះណាតែសេចក្តីសម្រេចនោះផ្ទុយនឹងសីលធម៌ពិតប្រាកដ ឬមិនអាចទទួលយកបាន[១៥] ។

១២. សភាជំនុំជម្រះមិនតំរូវឱ្យពិចារណាកត្តាដែលអាចធ្វើទៅបានទេ ហើយត្រូវពិចារណានូវស្ថានភាពពិសេសៗនៃរឿងក្តីនីមួយៗ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយសភាជំនុំជម្រះត្រូវចេញសេចក្តីសម្រេចដែលមានមូលហេតុត្រឹមត្រូវ[១៦] ។

---

[១៣] ព្រះរាជអាជ្ញា v. Milosevic រឿងក្តីលេខ.IT-02-54-AR73.7 សេចក្តីសម្រេចស្តីពី បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលសម្រេចនៅពេលប្តឹងនៃសេចក្តីសម្រេចរបស់សភាជំនុំជម្រះស្តីពីការងាររបស់មេធាវីការពារចុះថ្ងៃទី១ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៤ វាក្យខ័ណ្ឌ១០

[១៤] ព្រះរាជអាជ្ញា v. Tolimir et al, រឿងក្តីលេខ.IT-04-80-AR65.1 សេចក្តីសម្រេចស្តីពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលសម្រេចនៅពេលប្តឹងប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់សភាជំនុំជម្រះដែលផ្តល់ការដោះលែងបណ្តោះអាសន្ន ចុះថ្ងៃទី ១៩ ខែ តុលា ឆ្នាំ២០០៥ វាក្យខ័ណ្ឌ៤ ដែលយោងទៅរកព្រះរាជអាជ្ញា v. Milosevic រឿងក្តីលេខ IT-02-54-AR73.7 សេចក្តីសម្រេចស្តីពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ដែលសម្រេចនៅពេលប្តឹងនៃសេចក្តីសម្រេចរបស់សភាជំនុំជម្រះស្តីពីការងាររបស់មេធាវីការពារចុះថ្ងៃទី១ ខែវិច្ឆិកា ២០០៤ វាក្យខ័ណ្ឌ៥

[១៥] ចូរមើលលេខយោងទី១០

[១៦] ព្រះរាជអាជ្ញា v. Nikola Sainiovic and Dragoljub Ojdanic រឿងក្តីលេខ IT-93-37-AR65 សេចក្តីសម្រេច ស្តីពីការដោះលែងបណ្តោះអាសន្ន ចុះថ្ងៃទី ៣០ ខែ តុលា ឆ្នាំ២០០២ វាក្យខ័ណ្ឌ៦

១៣. ដូច្នេះ គេត្រូវបង្ហាញឱ្យឃើញថាវិសាលភាពនៃបណ្ដឹងឧទ្ធរណ៍ និងតួនាទីរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះត្រូវបានកំណត់យ៉ាងត្រឹមត្រូវ ។

V- ច្បាប់ដែលពាក់ព័ន្ធ

១៤. យោងតាមវិធាន ៦៣ (៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង (ហៅថាវ.ផ.ក) សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អាចចេញដីកាសម្រេចឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នជនត្រូវចោទបានតែក្នុងលក្ខខ័ណ្ឌដូចខាងក្រោម :

ក- មានមូលហេតុដែលត្រូវបានរកឃើញ និងជឿជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា ជននោះធ្លាប់បានប្រព្រឹត្តបទល្មើសមួយ ឬ ច្រើនដូចមានចែងក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ ឬ ដីកាសន្និដ្ឋានរឿងឱ្យស៊ើបសួរបន្ថែម ។

ខ- សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតយល់ឃើញថា ការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន គឺជាវិធានការដ៏ចាំបាច់ដើម្បី :

(១) រារាំងកុំឱ្យជនដែលត្រូវចោទនោះគាបសង្កត់ទៅលើសាក្សី ឬ ជនរងគ្រោះ ឬ រារាំងកុំឱ្យមានការត្រូវរូវគ្នារវាងជនត្រូវចោទ និងអ្នកសមគំនិតចំពោះបទឧក្រិដ្ឋដែលស្ថិតនៅក្រោមយុត្តាធិការរបស់អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ ។

(២) ថែរក្សាភស្តុតាង ឬការពារមិនឱ្យបំផ្លាញភស្តុតាង ។

(៣) ធានាអំពីវត្តមានរបស់ជនត្រូវចោទនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធី ។

(៤) ការពារសន្តិសុខឱ្យជនដែលត្រូវចោទ ឬ

(៥) រក្សាសណ្ដាប់ធ្នាប់សាធារណៈ ។

១៥. ពាក្យ "ឬ" នៅចុងវិធាន(ខ) (ចំណុច៤) គូសបញ្ជាក់ថារាល់ចំនុចនិមួយៗនៅក្រោមលេខ (១-៥) ត្រូវមានការយល់ដឹងអំពីជំរើស ហើយមិនត្រួតលើគ្នាទេដើម្បីវាយតម្លៃប្រសិនបើការឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្ន គឺជាវិធានការចំបាច់ ។ ការអនុវត្តលក្ខខ័ណ្ឌមួយដែលមានការរៀបរាប់នេះ គឺគ្រប់គ្រាន់ ។

VI- ការពិនិត្យអំពីទស្សនៈពាក់ព័ន្ធរបស់មេធាវីការពារ

១៦. ដូចបានគូសបញ្ជាក់ខាងលើ ដីកាឃុំខ្លួនបណ្ដោះអាសន្នដែលជាសេចក្ដីសម្រេចតាមឆន្ទានុសិទ្ធិ ត្រូវតែស្របទៅនឹងស្តង់ដារនៃសាលាក្ដីអន្តរជាតិផ្សេងទៀត និង ច្បាប់ជាតិនិងអន្តរជាតិ ហើយត្រូវតែ

ពិនិត្យឡើងវិញដោយយោងទៅតាមលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ ប្រសិនបើដីកានោះជាសេចក្តីសំរេចសមហេតុផល ហើយបើឆន្ទានុសិទ្ធិត្រូវគេអនុវត្តបានត្រឹមត្រូវ ។

១៧. បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មិនបានទាក់ទងទៅនឹងចំនុចដែលបានលើកឡើងខាងលើនេះ ហើយក៏មិនបានវិភាគថា តើការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតបានប្រព្រឹត្តខុសទៅនឹងអង្គហេតុ ឬអង្គច្បាប់។ បន្ថែមពីលើនេះទៀត បណ្តឹងនេះទាមទារឱ្យជំនួសនូវឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដែលបានអនុវត្តដោយជំនួសឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់អង្គបុរេជំនុំជម្រះ ។

១៨. ចំពោះបញ្ហានេះ ប្រសិនបើមានមូលហេតុសមហេតុផលដែលអាចជឿថាជនត្រូវចោទបានប្រព្រឹត្តឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានកំណត់ជាក់លាក់នៅក្នុងដីកាសន្និដ្ឋានបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ នោះមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីយល់ស្របតាមបណ្តឹងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា[១៧] ។

ក- ការសន្មត់ទុកជាមុនថាគ្មានទោស[១៨]

១៩. គោលការណ៍ទូទៅនៃការសន្មត់ទុកជាមុនថាគ្មានទោស គឺមិនត្រូវបានគេរំលោភបំពានទាល់តែសោះដោយសេចក្តីថ្លែងក្នុងដីកាដែលថា "មានមូលហេតុដែលត្រូវបានរកឃើញ និងជឿជាក់យ៉ាងច្បាស់ថាជនត្រូវចោទបានប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋដែលគេចោទប្រកាន់ពិតប្រាកដមែន" ។ ផ្ទុយទៅវិញ គោលការណ៍នេះ គឺជាសេចក្តីថ្លែងរបស់វិធាន៦៣ (៣) (ចំណុចក) ហើយកិច្ចការរបស់ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវវាយតម្លៃភស្តុតាងនៅក្នុងតំណាក់កាលនេះ ហើយត្រូវធ្វើសេចក្តីសន្និដ្ឋានប្រសិនបើមានមូលហេតុសមស្របនៃការមន្ទិលសង្ស័យដ៏ជឿជាក់ ។

មេធាវីការពារខកខានក្នុងការអះអាងរបស់ខ្លួនថា មានការរំលោភនៃគោលការណ៍ទូទៅទេ ។

ខ- សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និងសុវត្ថិភាពបុគ្គល[១៩]

២០. មេធាវីការពារផ្តល់ទឡ្ហីករណ៍ថា ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនផ្តល់ភស្តុតាងដើម្បីចង្អុលបង្ហាញការអះអាងរបស់ខ្លួនថាការដោះលែងជនត្រូវចោទអាចថា "នៅក្នុងបរិបទដ៏ផុយស្រួយនៃសង្គមកម្ពុជាបច្ចុប្បន្ន ការគ្រោះថ្នាក់ដែលបង្កឱ្យមានការប្រឆាំងតវ៉ានៃការឈឺចាប់អាចនាំទៅដល់អំពើហឹង្សា" ហើយប្រហែលជាអាច "ធ្វើឱ្យមានគ្រោះថ្នាក់ដល់សុវត្ថិភាពនៃជនត្រូវចោទតែម្តង" ។

---

[១៧] ចូរមើលវាក្យខ័ណ្ឌពីលេខ១៩ ដល់ ២១ និង២២

[១៨] ចូរមើលវាក្យខ័ណ្ឌពីលេខ៤១ ដល់ ៤២ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

[១៩] ចូរមើលវាក្យខ័ណ្ឌពីលេខ៤៣ ដល់ ៤៧ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

ដើម្បីប៉ាន់ប្រមាណនៃការគ្រោះថ្នាក់ដ៏ធំធេងនេះចំពោះសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និងសុវត្ថិភាពជនត្រូវចោទ ជានិច្ចកាលវាគឺជាចំណោទនៃភាពអាចនឹងកើតមាន និងភាពស្មើគ្នានៃស្ថានភាពដែលផ្តល់ឱ្យ។ ទោះបីជាការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនបានបង្ហាញសេចក្តីលំអិត ឬអង្គហេតុដើម្បីបង្ហាញឱ្យឃើញថា ការគ្រោះថ្នាក់ដែលគេជឿជាក់ក្នុងចំណោទនេះយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏វាជាភស្តុតាងច្បាស់គួរសមដែរ ដែលថានៅក្នុងបរិបទដ៏ផុយស្រួយក្នុងសង្គមកម្ពុជាបច្ចុប្បន្ន ការគ្រោះថ្នាក់នៃអំពើហឹង្សា[២០] គឺមានកំរិតខ្ពស់។ តែដោយសារអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជាត្រូវបានគេបង្កើតឡើង ហើយតុលាការនេះកំពុងបំពេញប្រតិបត្តិការដំបូង ដើម្បីបញ្ចប់និទណ្ឌភាពដែលច្បាស់ក្រឡែតទៅហើយក្រោយរយៈពេល៣០ឆ្នាំ។ ការទុកចិត្តលើតុលាការដែលមានសមាសភាពបុគ្គលិកអន្តរជាតិធានាឱ្យសង្គមកម្ពុជាកាន់តែមានសង្ឃឹមឡើងជាងមុនថែមទៀតលើនីតិរដ្ឋ និងក្នុងការតស៊ូប្រឆាំងនិទណ្ឌភាព ហើយមួយវិញទៀត បង្កើនទូវគ្រោះថ្នាក់នៃការរំលោភបំពានប្រសិនបើជនត្រូវចោទនឹងត្រូវគេដោះលែង។

ទោះបីគ្មានការគំរាមគំហែងប្រឆាំងនឹងជនត្រូវចោទមុនពេលចាប់ខ្លួនក៏ដោយ មិនមានន័យថាការដោះលែងឱ្យនៅក្រៅឃុំបណ្តោះអាសន្ននោះ នឹងត្រូវគេទទួលដោយសង្គមកម្ពុជា ដោយគ្មានការប្រឆាំងតវ៉ា ជាមួយការមិនទាន់យល់ដឹង (ការដោះលែងឱ្យនៅក្រៅឃុំ) ច្បាស់លាស់នោះទេ។

ដូចអង្គបុរេជំនុំជម្រះបានចង្អុលបង្ហាញនៅក្នុងសេចក្តីសំរេច[២១] របស់ខ្លួន អំពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់លោក នួន ជា ប្រឆាំងនឹងដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នរបស់ជនត្រូវចោទ ការព្រួយបារម្ភជាក់លាក់ និងចលនានៅក្នុងសង្គមកម្ពុជា គឺច្បាស់ក្រឡែតពេករហូតដល់ការគ្រោះថ្នាក់ទាំងសុវត្ថិភាពរបស់ជនត្រូវចោទ និងសណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ គឺជាគ្រោះថ្នាក់ពិតប្រាកដ។

[២០] ចូរមើលវាក្យខ័ណ្ឌ៧១ ៧២ និងពីលេខ៧៧ ដល់ ៨១ នៃសេចក្តីសម្រេចរបស់ អ.ប.ជ រឿងក្តីរបស់លោក នួន ជា សេចក្តីសម្រេចស្តីពីបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ប្រឆាំងដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នរបស់លោក នួន ជា រឿងក្តីលេខ ០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត (អ.ប.ជ (០១) ក្រោយមកទៀត "លោកនួន ជា ប្តឹងឧទ្ធរណ៍នឹង សេចក្តីសម្រេចនេះ"

[២១] សូមមើលវាក្យខ័ណ្ឌ៤២ ៤៣ ៤៨ ៤៩ អំពីសារណារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា

00181306

បន្ថែមពីលើនេះ សហមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីយល់ស្របត្រង់ចំនុចនេះថាសេចក្តីថ្លែងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសមហេតុផល[២២] ។

២១. ទោះជាមានកង្វះខាតអង្គហេតុគ្រប់គ្រាន់ ក្នុងការប៉ាន់ប្រមាណដោយការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត គឺមិនមែនជាកំហុសដែលប្តឹងឧទ្ធរណ៍បានទេ ។

គ- ការគំរាមកំហែងដល់ជនរងគ្រោះនិងសាក្សី ដោយជនត្រូវចោទ ឬអ្នកដែលគាំទ្រជនត្រូវចោទ[២៣]

២២. មេធាវីការពារផ្តល់ទឡ្ហីករណ៍ថាការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនបានផ្តល់ភស្តុតាងអំពីការគំរាមកំហែងដល់ជនរងគ្រោះនិងសាក្សីឡើយ ។

ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមិនមានភស្តុតាងដែលថា ជនត្រូវចោទបានគំរាមគំហែង ឬបានរំខានរួចហើយដល់ជនរងគ្រោះ និងសាក្សីនៅក្នុងអតីតកាល ប៉ុន្តែប្រការនេះមិនមានន័យថា ការប្រកែករបស់ជនជាប់ចោទនឹងមិនព្យាយាមនៅពេលអនាគតក្នុងការជ្រៀតជ្រែកពួកគេនោះទេ ។ ក្នុងអំឡុងពេលដ៏យូរឆ្នាំនៃការចរចារដើម្បីបង្កើតអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា គេមិនរំពឹងថា តុលាការនេះនឹងត្រូវគេប្រើសំរាប់ដំណើរការនេះទាល់តែសោះ ហើយដូច្នេះមិនមាន "ការចំបាច់" បំភ័យសាក្សីក្នុងអតីតកាលនោះទេ ។ បច្ចុប្បន្ន ជនត្រូវចោទមានសិទ្ធិចូលរកឯកសារ និងដឹងច្បាស់អំពីអត្តសញ្ញាណរបស់សាក្សី និងជនរងគ្រោះ ។ ចូរកុំមើលងាយឱ្យសោះនូវការគោរព ឥទ្ធិពល និងអំណាចដែលជនត្រូវចោទនៅតែទទួលបានផ្នែកខ្លះនៅក្នុងសង្គមកម្ពុជា ដោយសារតែតំណែងអតីតជារដ្ឋមន្ត្រី ហើយនិងទំនាក់ទំនងជាច្រើនរបស់ជនត្រូវចោទទៅនឹងអ្នកមានអំណាច ។

កូនប្រុសរបស់ជនត្រូវចោទលោក អៀង វុធ គឺជាអភិបាលរងក្រុងប៉ៃលិន ។ អភិបាលក្រុងប៉ៃលិន និងអភិបាលរងដែលត្រូវតែងតាំងដោយរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាដែលកំពុងកាន់អំណាច មានឥទ្ធិពល និងអំណាច ជាចំបាច់ដើម្បីការពារជនត្រូវចោទ កុំឱ្យទទួលការកាត់ទោសនៅតុលាការនេះ ។ ជនរងគ្រោះ និងសាក្សី អាចអស់ជំនឿក្នុងការបង្ហាញសក្ខីភាព ។

---

[២២] សូមមើលវាក្យខ័ណ្ឌពី៤៨ ដល់ ៥៤ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

[២៣] ចូរមើលការស្ទង់មតិចុងក្រោយរបស់សហរដ្ឋអាមេរិកនៅក្នុងខេមបូឌៀរដេលី ចុះថ្ងៃទី១៤ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៨ ទំព័រ២៧ "រដ្ឋាភិបាលបដិសេធការវាយតម្លៃសិទ្ធិមនុស្សរបស់សហរដ្ឋអាមេរិក" ដោយ Douglas Gillison ដកស្រង់ចេញពី " កំរងសិទ្ធិមនុស្សធានាការពារ ដូចជាសេរីភាពពីការមិនមានជីវិតស្របច្បាប់ ការជំនុំជម្រះជាសាធារណៈដ៏យុត្តិធម៌ និងសេរីភាពក្នុងការបញ្ចេញមតិយោបល់.......

២៣. ក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ការការពារជនរងគ្រោះ និងសាក្សី គឺនៅខ្សោយនៅឡើយ ហើយនៅក្រៅតុលាការវិញ គឺមិនធានាបានទាល់តែសោះហើយ។ គ្រោះថ្នាក់មានកំរិតខ្ពស់គួរសមដែរ ដែលការគំរាមគំហែងតែមួយមុខអាចរារាំងអ្នកដទៃទៀតមិនឱ្យផ្តល់សាក្សីភាពនៅក្នុងដំណើរការកាត់ក្តីខាងមុខ ។ ដូចបានគូសបញ្ជាក់ នៅក្នុងការវាយតម្លៃចុងក្រោយរបស់សហរដ្ឋអាមេរិកស្តីពី សិទ្ធិមនុស្ស និងនីតិរដ្ឋ អាជ្ញាធរកម្ពុជាមិនមានគោលជំហរយកអ្នកបំភិតបំភ័យដែលមានឥទ្ធិពលមកកាត់ទោសឱ្យមានប្រសិទ្ធិភាពនៅឡើយ។

ដូច្នេះទឡ្ហីករណ៍របស់ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ដែលថាវាគឺជាការភ័យខ្លាចដ៏ពិតប្រាកដមួយនៃការដាក់សំពាធ ដោយសារដំណើរការស៊ើបអង្កេតបានធ្វើឡើង ហើយឯកសារ គឺបានបើកចំហរដល់ជនត្រូវចោទ គឺគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីពិចារណាថាការឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ន គឺជាការចំបាច់[២៤] ។

២៤. លើសពីនេះទៅទៀត សហមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រង់ចំនុចនេះយល់ស្របតាមសារណាដ៏សមស្របរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា[២៥] ។

២៥. បន្ថែមពីនេះ ជំហររបស់មេធាវីការពារមិនបានលើកឡើងអំពីកំហុសណាមួយ នៃការប្តឹងឧទ្ធរណ៍ក្នុងការប្រើឆន្ទានុសិទ្ធិស្តីពីសេចក្តីសម្រេចដែលមានមន្ទិលសង្ស័យនោះទេ។

ឃ. ការមិនចូលរួមជំនុំជម្រះ[២៦]

២៦. ទឡ្ហីករណ៍របស់មេធាវីការពារ មិនបានបង្ហាញឱ្យឃើញថាការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតប្រព្រឹត្តខុសក្នុងការវាយតម្លៃអង្គហេតុ ហើយថាសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនមិនអាចទទួលយកបានសំរាប់ជាសំអាងនោះទេ[២៧] ។ បើសិនជនត្រូវចោទអាចរត់គេចខ្លួន ការវាយតម្លៃស្នើសុំឱ្យមានការត្រិះរិះពីការខ្វែងគំនិតគ្នាដោយផ្អែកលើទឡ្ហីករណ៍។ ការដោះស្រាយសេចក្តីសម្រេចដើម្បីផ្តល់ ឬបដិសេធឱ្យនៅក្រៅឃុំបណ្តោះអាសន្ន ទាក់ទិនបញ្ហាជាច្រើនដែលមិនអាចផ្តល់ភស្តុតាងបាន ប៉ុន្តែត្រូវឈរលើមូលដ្ឋានដ៏រឹងមាំគួរឱ្យជឿបាន ។

[២៤] ចូរមើលវាក្យខ័ណ្ឌពី២៦ ដល់ ២៩ នៃសារណារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា

[២៥] ចូរមើលវាក្យខ័ណ្ឌពី២៦ ដល់ ២៩ នៃសារណារបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា

[២៦] ចូរមើលសេចក្តីសម្រេចនៅក្រៅឃុំបណ្តោះអាសន្នរបស់ Fofana វាក្យខ័ណ្ឌ២១

[២៧] ចូរមើលវាក្យខ័ណ្ឌពី៣៣ ដល់ ៣៦

00181308

C2012/17

២៧. ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតពឹងផ្អែកលើអង្គហេតុថា ជនត្រូវចោទដែលរំពឹងថាមានការរស់នៅបរទេស ធ្វើដំណើរច្រើននៅបណ្តាប្រទេសដែលមិនមានកិច្ចព្រមព្រៀងបត្យាប័នជាមួយកម្ពុជា ហើយថាជនត្រូវចោទមានមធ្យោបាយសម្ភារៈក្នុងការរត់គេចខ្លួន ប្រសិនបើត្រូវគេកាត់ទោសដាក់គុកមួយជីវិត។ មូលហេតុទាំងនេះច្បាស់ណាស់ដើម្បីបង្ហាញថាមានមូលហេតុគ្រប់គ្រាន់ដែលជឿថា ជនត្រូវចោទអាចគេចខ្លួនប្រសិនបើត្រូវដោះលែង។ ឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវបានអនុវត្តសមហេតុផល។

២៨. គួរកត់សំគាល់ផងដែរថា អ្នកដែលរស់នៅក្រុងប៉ៃលិនមានសិទ្ធិទទួលបាននូវអ្វីដែលហៅថា "ប័ណ្ណឆ្លងដែនពិសេស" ដែលត្រូវគេទទួលស្គាល់ដោយការអនុញ្ញាតិឱ្យឆ្លងកាត់ព្រំដែន សូម្បីមិនមានលិខិតឆ្លងដែន ឬ ទិដ្ឋាការក៏ដោយ។

នៅពេលណាដែលជនត្រូវចោទត្រូវបានគេដោះលែង គ្រួសាររបស់ជនត្រូវចោទមានចំណងទាក់ទងនៅក្រុងប៉ៃលិនអាចលៃលកឱ្យជនត្រូវចោទ ចាកចេញពីប្រទេសយ៉ាងងាយស្រួល។

ជាងនេះទៅទៀត ក្នុងករណីមានការដោះលែងឱ្យនៅក្រៅឃុំបណ្តោះអាសន្ន អាជ្ញាធរកម្ពុជាមិនមានមធ្យោបាយគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីធានាថាជនត្រូវចោទមិនរត់គេចខ្លួន ឬដើម្បីស្រាវជ្រាវឱ្យមានប្រសិទ្ធិភាពទេ។

២៩. មេធាវីការពារជំទាស់ទៅនឹងមូលហេតុទាំងនេះដោយគូសបញ្ជាក់ថា ជនត្រូវចោទមានចំណងគ្រួសាររឹងមាំ មិនមានការលាក់បំពួនពីមុនមក និងមានវ័យចំណាស់ដែលចាំបាច់ត្រូវការការព្យាបាលជម្ងឺ ហើយថាជនត្រូវចោទតែងតែត្រឡប់មកពីប្រទេសថៃវិញ។

មេធាវីការពារមិនផ្តល់ទឡ្ហីករណ៍អំពីអង្គហេតុដែលបានដាក់ដោយសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទាក់ទងទៅនឹងមធ្យោបាយហិរញ្ញវត្ថុ លំនៅដ្ឋាននៅបរទេស និងការធ្វើដំណើរទៅបរទេសរបស់ជនត្រូវចោទដោយគ្មានកិច្ចព្រមព្រៀងបត្យាប័នជាមួយប្រទេសកម្ពុជា។ ដូច្នេះគេសន្និដ្ឋានថា អង្គហេតុទាំងនេះពិតជាត្រឹមត្រូវ។

៣០. សហមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីគាំទ្រនូវសារណាបន្ថែមរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញានៅត្រង់ចំនុចនេះ[២៨]។

៣១. មេធាវីការពារពិតជាមិនបានផ្តល់នូវទឡ្ហីករណ៍របស់ខ្លួនទេ ពីព្រោះការរំលោភឆន្ទានុសិទ្ធិមិនបានលើកឡើងឱ្យបានច្បាស់លាស់នោះទេ។

[២៨] ចូរមើលវាក្យខ័ណ្ឌ៣៨ នៃបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍

00181309

E20/I/17

ង. បន្ទុកនៃភស្តុតាង[២៩]

៣២. មេធាវីការពារភាន់ច្រឡំនូវទស្សនៈរបស់ខ្លួនដែលថា ក្នុងសេចក្តីសម្រេចផ្តល់ ឬបដិសេធការឱ្យនៅក្រៅឃុំបណ្តោះអាសន្ន "វាផ្ទុយទៅនឹងច្បាប់កម្ពុជាដែលបន្ទុកភស្តុតាងពឹងផ្អែកលើព្រះរាជអាជ្ញា" ។

៣៣. មិនមាននៅក្នុងច្បាប់កម្ពុជា ដូចជាក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌពាក់ព័ន្ធ ហើយព្រមទាំងមិនមាននៅក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលជាបញ្ញត្តិមួយអំពីបន្ទុកនៃភស្តុតាងនៅក្នុងសំណួរនៃលក្ខខណ្ឌក្នុងវិធាន៦៣ (៣) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ ក្នុងករណីចន្លោះប្រហោង វិធាននីតិវិធីក្នុងកិរិតអន្តរជាតិដែលពាក់ព័ន្ធ និងផ្តល់ជាគោលការណ៍ណែនាំ ។

៣៤. ទោះបីជាក្នុងវិធានសាលាក្តីព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិអតីតយូហ្គោស្លាវី (ហើយបន្ទាប់មកទៀតសាលាក្តីព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិអតីតរ៉្វាន់ដា) គឺមិនមានតម្រូវការទៀតទេសំរាប់ជនជាប់ចោទដើម្បីបង្ហាញអំពី "ករណីពិសេស" មុនពេលគេអនុញ្ញាតិឱ្យមានការដោះលែងឱ្យនៅក្រៅឃុំបណ្តោះអាសន្ន ។ ប៉ុន្តែសាលាក្តីព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិអតីតយូហ្គោស្លាវីរក្សានូវតំរូវការនេះចំពោះសំណួរនៃការដោះលែងឱ្យនៅក្រៅឃុំបណ្តោះអាសន្ន ហើយដាក់បន្ទុកលើជនជាប់ចោទដើម្បីបង្កើតឱ្យមានសិទ្ធសុំដោះលែងបណ្តោះអាសន្ន[៣០] ។ ការដាក់បន្ទុកភស្តុតាងលើជនត្រូវចោទ គឺមិនមែនជាការរំលោភនៃគោលការណ៍សន្មត់ជាមុនថាគ្មានទោសដូចមេធាវីការពារលើកឡើងនោះទេ។ បញ្ហានេះនៅក្នុងសំនួរ ប្រសិនបើជនត្រូវចោទអាចត្រូវបានគេដោះលែងឱ្យនៅក្រៅឃុំបណ្តោះអាសន្ន ហើយត្រូវពិចារណាថា ប្រសិនបើលក្ខខណ្ឌតំរូវជាមុន

---

[២៩] ព្រះរាជអាជ្ញាលោក v. Radoslav Brdanin & Momir Talic, ICTY, សភាជាន់ខ្ពស់ រឿងក្តីលេខ IT-99-36 សេចក្តីសម្រេចស្តីពីការដាក់ពាក្យសុំលុបចោលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ចុះថ្ងៃទី ៧ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០០០ ចូរមើល Fofana, សេចក្តីសម្រេចសុំនៅក្រៅឃុំបណ្តោះអាសន្ន វាក្យខ័ណ្ឌ៣៦

00181310

C2015/17

មួយក្នុងវិធានផ្ទៃក្នុង ៦៣ (ខ) អនុវត្ត និងបង្ហាញឱ្យឃើញថាការឃុំខ្លួន ឬមិនឃុំខ្លួនត្រឹមត្រូវ។ ហើយបញ្ហានេះស្ថិតនៅលើជនត្រូវចោទធ្វើឱ្យអង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ព្រមសម្រេចបង្គាប់ឱ្យដោះលែងក្រៅឃុំបណ្តោះអាសន្ន។ ប៉ុន្តែបន្ទុកនៃការបង្ហាញភស្តុតាងនេះ មិនប៉ះពាល់ដល់ការសន្មត់ជាមុនថាគ្មានទោស ហើយជាការពិតបន្ទុកនេះត្រូវតែបង្ហាញឱ្យឃើញ។

ច. ស្ថានភាពសុខភាព

៣៥. លិខិតបញ្ជាក់អំពីសុខភាពដែលបញ្ជូនមក មិនបានចង្អុលបង្ហាញថាជនត្រូវចោទគួរឱ្យដោះលែងនៅក្រៅឃុំបណ្តោះអាសន្នចំពោះមូលហេតុទាំងនេះឡើយ។ ជនត្រូវចោទអាចទទួលការពិនិត្យព្យាបាលជម្ងឺជាចាំបាច់នៅក្នុងអំឡុងពេលឃុំខ្លួន។

VIII- សន្និដ្ឋាន

36. បណ្តឹងឧទ្ធរណ៍មិនមានមូលហេតុគ្រប់គ្រាន់នោះទេ។ ដីកាឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្នរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត គឺសមហេតុសមផល មានមូលហេតុគ្រប់គ្រាន់ ហើយឆន្ទានុសិទ្ធិនេះត្រូវបានអនុវត្តយ៉ាងត្រឹមត្រូវ។

<u>យោងតាមហេតុផលទាំងនេះ</u> :

សូមអង្គបុរេជំនុំជម្រះ

បដិសេធបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍របស់មេធាវីការពារចោលជាអសារបង់

សហមេធាវីដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី

លោក ហុង គីមសួន
មេធាវីមកពី ក្រុមអ្នកច្បាប់ការពារសិទ្ធិកម្ពុជា
[signature]

លោក នី ចាន់ឌី
មេធាវីមកពី អង្គការជំនួយ ផ្នែកច្បាប់ នៃកម្ពុជា
[signature]

លោក ឡោ ជុនធី
មេធាវីមកពី អង្គការជំនួយ ផ្នែកច្បាប់ នៃកម្ពុជា
[signature]

លោកស្រី Silke Studzinsky
[signature]

ធ្វើនៅភ្នំពេញ. ថ្ងៃទី ២៥ ខែមេសា ឆ្នាំ២០០៨